

Komzák, Karel, skladatel, kapelník, **varhaník, pedagog**, narozen 4. 11. 1823, Netěchovice (u Týna nad Vltavou), zemřel 19. 3. 1893, tamtéž

Již v raném věku se u něho projevilo hudební nadání, které zdědil po svém otci. Od šesti let hrál na housle, od devíti na varhany, brzy zastupoval varhaníka při bohoslužbách. Absolvoval školu v Kolodějích nad Lužnicí, otec ho na dva roky zapsal do školy ve Weikertschlag v Dolním Rakousku, kde se Karel naučil německy. Poté studoval v Českém Krumlově na tříletém učilišti (do roku 1839). V roce 1839 odešel do Prahy, kde studoval **varhaní** školu (1839–40) a absolvoval pedagogický kurz u sv. Jindřicha (1841–42), chtěl studovat na pražské konzervatoři, ale kvůli špatné finanční situaci rodiny si to nemohl dovolit.

Po dokončení školy se na přímluvu hraběnky Terezie Vratislavové Komzák stal podučitelem v Kolodějích. Věnoval se nadále hudbě, účinkoval ve vesnických kapelách, vedl kapelu vltavotýnských rodáků, hrál při mších v okolních obcích. V roce 1847 mu Alois Klar, manžel Karoliny Marie Anny Vratislavové, nabídl místo v Zemském ústavu pro choromyslné, kde se následujících 19 let staral o hudební povyražení pacientů a působil jako varhaník v kostele. V ústavu sestavil Komzák z postižených pacientů orchestr, jeden z koncertů navštívil císař František Josef a arcivévoda Maxmilián.

Komzák si však chtěl sestavit kapelu, s níž by mohl vystupovat na veřejnosti, a tak absolvoval u Pražského vojenského spolku kurs instrumentace. Roku 1854 dostal oprávnění řídit své vlastní hudební těleso – salónní orchestr, se kterým hráli převážně dobové tance a který se těšil veliké oblibě. Koncerty se odehrávaly především na Střeleckém ostrově a na Žofíně, po proniknutí věhlasu orchestru do zahraničí odehrál i úspěšný koncert v Hamburku. Violistou této kapely byl Antonín Dvořák, na kterého Komzák rád vzpomínal po celý život a s nímž si celá jeho rodina vybuodovala velmi přátelské vztahy. Dvořák dokonce učil Marii, nejstarší z Komzákových dětí, hře na klavír.

Komzák řídil také Sbor pražských ostrostřelců, která se záhy stala nejlepším tělesem z pražských pluků. Pokoušel se také o komponování. Jeho první skladba *Camelien - Quadrille* (*Čtverylka Kamelie*) uspěla a tento úspěch byl pro Komzáka podnětem k dalšímu komponování. Po otevření Prozatímního divadla v roce 1862 zde získal Sbor nabídku hostování, roku 1865 se stal stálým orchestrem.

Tentýž rok přijal Komzák místo vojenského kapelníka 11. pěšího píseckého **pluku**. Tento **pluk** působil v italském Tridentu. Italové v té době nechovali k Rakušanům přátelské vztahy, nejdříve odmítali kapelu poslouchat, později si ji však zamilovali a nakonec litovali Komzákova odjezdu. **Pluk** často měnil místo pobytu, působil v Linci (od r. 1866), Hradci

Králové (1871), Praze (1874) a Plzni (1877). Orchester byl velmi oblíbený, hrál moderní repertoár a úpravy lidových písní.

V roce 1876 dostal Komzák lukrativní nabídku k hostování v **USA** na světové výstavě v Chicagu, po níž mělo následovat půlroční Turné v Bostonu, Washingtonu a New Yorku, on ale tuto lákavou nabídku z rodinných důvodů odmítl.

Během působení pluku v západních Čechách často hostovali v lázeňských městech. S plukem nastudoval také náročné Dvořákovy Slovanské tance (1879–80), za což sklídl nemalé uznání. Po přeložení 11. pluku do Hercegoviny roku 1880 se rozhodl Komzák zůstat v Praze. Nechal se ale přesvědčit k řízení pěšího pluku č. 74 Nobile. Toho pak často litoval, atmosféra německého pluku se velice lišila od přátelské píseckého. V té době byl také vydán zákaz hrát české vlastenecké písně, na kterých si Komzákův orchestr zakládal. Několikrát přesto zákaz porušil a následovala cenzura – musel vždy předkládat seznam skladeb, které byly na programu.

V říjnu 1881 však navzdory schválenému programu začal hrát na koncertě proti veškerému očekávání „**Kdybys měla má panenka sto ovec**“. České publikum se přidalo zpěvem a koncert se změnil v demonstraci. Zpráva o této události se rozšířila po celých Čechách, Komzákovi **chodili** děkovné dopisy vlastenců. Komzákův čin schvalovalo i několik členů vojenské posádky, maršálek Philipovič, který přesvědčil Komzáka k řízení 74. pluku, se k celé záležitosti dokonce vyjádřil: "**Generálů máme jako prasat, Komzáka však jen jednoho**".

Poté se Komzák rozhodl odejít předčasně do penze, vrátil se do Netěchovic, kde plánoval již zůstat. Opět se ale nechal přemluvit a stal se kapelníkem 88. pěšího berounského pluku v Praze. Roku 1885 byl vydán zákaz hrát české písně všem vojenským kapelám, nesměly se hrát písně *Hej Slované* a *Kde domov můj*, které Komzák vždy s oblibou zařazoval do programu. Nakonec se proti nařízení postavil, odmítal hrát, dokud bude tento zákaz pokračovat a svěřil kapelu zastupujícímu šikovateli. Obecenstvo, které na koncertě nevidělo oblíbeného kapelníka začalo protestovat. Zákaz byl odvolán a Komzák několik následujících let mohl hrát, co chtěl.

V roce 1888 se rozhodl odejít na odpočinek, tentokrát natrvalo. Komponování se věnoval i nadále, mnoho skladeb z pozdějšího období má blízký vztah k rodnému kraji, např.

Vltavotýnská polka, *Vesničtí muzikanti* a *Na Vltavě*. Psal skladby pro svého syna Karla, tehdy již věhlasného a oblíbeného hudebníka.

V roce **1890** zemřel Komzákovi v Netěchovicích otec Jan. Karel to těžce nesl, to se projevilo i podlomeným zdravím. **Sám zemřel 19. března 1893** na mrtvici v nedožitých sedmdesáti letech. Pohřben byl za obrovské účasti obyvatel z okolí na hřbitově v Týně nad Vltavou. Na

poslední cestu přišla svému kapelníkovi zahrát hudba vltavotýnských rodáků jeho vlastní skladbu **Poslední cesta**.

Názory na jeho dílo jsou dodnes nejednotné. Mnozí mu vytýkají propagandu monarchie, Komzákův život však toto tvrzení popírá. **Jeho** písně byly i dlouho po jeho smrti oblíbené po celém Rakousko-Uhersku, **jeho** dílo čítá přes 200 tanců, pochodů, směsí a fantazií na lidové písně (*Zvuky české Čech a Němec*).

V Komzákových stopách pak velice úspěšně krácel i syn Karel Komzák.

Schönherr, Max, Brixel, Eugen: **Karl Komzák: Vater – Sohn – Enkel. Ein Beitrag zur Rezeptionsgeschichte der österreichischen Populärmusik.** (Wien 1989).

Sudová, Martina: „Kadlíku, muziky se nikdy nepouštěj...“. Sága rodu Komzáků. (Rodopisná revue on-line 12, 2010, č. 11–12, s. 1) **odkaz?**

Naxos: Karel Komzak I. [online] [cit. 25. 10. 2013]. Dostupné z http://www.naxos.com/person/Karel_Komzak_I/23406.htm

Kotek?

Grove?

ČSHS?

MGG?

PHS?

Otta?

autor?